

Hallituksen toimintakertomus 2004

Sisällysluettelo

Toimintakertomus	2
Konsernin tuloslaskelma	8
Liikelaitoksen tuloslaskelma	9
Konsernin tase	10
Liikelaitoksen tase	11
Konsernin rahoituslaskelma	12
Liikelaitoksen rahoituslaskelma	13
Tilinpäätöksen liitetiedot	14

Hallituksen toimintakertomus 2004

Yleistä

Senaatti-kiinteistöt on valtiovarainministeriön hallinnonalalla toimiva valtion liikelaitos. Senaatti-kiinteistöistä 19.12.2003 annetun lain (1196/2003) mukaan Senaatti-kiinteistöjen tehtävänä on tuottaa ja kehittää tilapalveluja ja niihin läheisesti liittyviä muita palveluja ensi sijassa valtion virastoille ja laitoksille sekä huolehtia hallinnassaan olevasta kiinteistövarallisuudesta.

Toimitilojen vuokraus, investoinnit, kiinteistövarallisuuden kehittäminen ja hallinta muodostavat palvelujen perustan. Senaatti-kiinteistöjen vuokrat määräytyvät liiketaloudellisin perustein. Liikelaitoksena Senaatti-kiinteistöt rahoittaa toimintansa itse eikä se kuulu valtion budjettitalouden piiriin. Senaatti-kiinteistöjen toimintaa ohjataan liikelaitoksista annetulla yleislailla sekä laitokohtaisella lailla ja asetuksella. Eduskunta ja valtiovarainministeriö asettavat vuosittain Senaatti-kiinteistölle taloudelliset ja muut tavoitteet.

Uusi laki valtion liikelaitoksista (1185/2002) tuli voimaan 1.2.2003 alkaen. Siirtymäsäädösten perusteella tilinpäätös vuodelta 2004 tehdään ensimmäisen kerran uuteen lakiin perustuen. Valtioneuvoston asetus valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä tuli voimaan 1.3.2004 alkaen.

Vuoden 2004 toiminta

Hallitus vahvisti Senaatti-kiinteistöjen hyvän hallintotavan (corporate governance) ohjeistuksen 2.9.2004. Ohje sisältää kuvauksen siitä järjestelmästä, jolla Senaatti-kiinteistöjä johdetaan ja valvotaan. Hallituksen päätöksellä 4.11.2004 on uudistettu ja ohjeistettu myös Senaatti-kiinteistöjen hallituksen ja toimitusjohtajan päätösvalta 1.1.2005 alkaen.

Vuoden 2004 alussa on Senaatti-kiinteistöjen strategiaa täsmennetty ja määritelty neljä strategista painopistealuetta vuosille 2004–2007. Painopistealueiksi asetettiin yhteiskuntavastuullinen liiketoiminta, palvelutarjonnan hallittu laajentaminen, verkostomainen toimintatapa sekä osaamisen muodonmuutos. Vuoden aikana on panostettu strategiasta johdettujen liiketoimintasuunnitelmien jalkauttamiseen organisaatioon ja toimittajaverkoston. Myös strateginen mittaristo on päivitetty osana strategian uudistamistyötä.

Hallitus on hyväksynyt Senaatti-kiinteistöjen yhteiskuntavastuustrategian 4.11.2004. Strategiassa korostetaan kestäväen kehityksen periaatteiden sisällyttämistä kaikkiin toimintoihin ja kiinteistöjen elinkaaren aikaisten ympäristövaikutusten ja kustannusten hallintaa. Strategian pohjalta on vahvistettu yhteiskuntavastuupolitiikka, ja asetettu lyhyemmän aikavälin tavoitteita ja pidemmän aikavälin päämääriä. Näiden toteuttamisesta vastaamaan on luotu yhdyshenkilöjärjestelmä, joka kattaa kaikki Senaatti-kiinteistöjen toimintayksiköt. Ympäristökoulutus on aloitettu sekä koko henkilöstölle että erityistä ympäristökoulutusta tarvitseville henkilöstöryhmille. Senaatti-kiinteistöt julkaisi yhteiskuntavastuuraportin vuoden 2003 toiminnasta GRI:n suositusten mukaisena.

ISO 14 001 ympäristösertifikaatin hakemisen edellyttämät toimenpiteet on käynnistetty laatimalla Senaatti-kiinteistöjen ympäristökäsikirja. Tunnistettujen ympäristönäkökohtien perusteella on hyväksytty toteutettavaksi 10 ympäristöohjelmaa ja ympäristöjärjestelmän sisäiset auditoinnit on aloitettu. Vuodelta 2004 laaditaan yhteiskuntavastuuraportti, johon yhdistetään aiemmin laadittujen vuosikertomuksen ja yhteiskuntavastuuraportin tiedot. Yhteiskuntavastuuraportti on tarkoitus tarkastuttaa ulkopuolisella riippumattomalla arvioitsijalla.

Vuoden 2004 lopussa Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa oli kaikkiaan noin 11 300 rakennusta, yhteensä noin 8,2 milj. neliometriä. Kiinteistöomaisuuden tasearvo on noin 5,3 miljardia euroa. Henkilöstöä vuoden lopussa oli yhteensä 257.

Senaatti-kiinteistöjen taloudellinen tilanne säilyi kertomusvuonna vakaana. Myös tilojen käyttöaste pysyi hyvänä, eikä asiakaskunnan määrässä tapahtunut merkittäviä muutoksia. Senaatti-kiinteistöt saavutti eduskunnan ja valtiovarainministeriön sille asettamat tulos- ja toimintatavoitteet.

Investointitaso jatkui kertomusvuonna korkeana etenkin erityis- ja yliopistokiinteistöt -toimialoilla. Investoinnit painottuivat kiinteistöjen peruskorjauksiin.

Jo pitkään vireillä ollut Helsingin musiikkitalon rakenushanke käynnistyi vuoden lopulla, kun kaikkien hankkeeseen osallistuvien päätökset saatiin tehtyä.

Organisaatio ja sen tehtävät

Senaatti-kiinteistöt muodostaa liikelaitoskonsernin, johon kuului vuoden lopussa liikelaitoksen lisäksi 49 tytäryhtiötä. Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty 45 tytäryhtiötä.

Tilivuoden aikana omistusosuutta lisättiin Koy Valkeakosken virastotalossa, ja siitä tuli Senaatti-kiinteistöjen tytäryhtiö. Vuonna 2004 perustetuista kiinteistöyhtiöistä hankittiin osake-enemmistö Koy ICT -talosta (omistusosuus 55,57 %) ja Koy Kuopion Studentiasta (omistusosuus 56,23 %). Senaatti-kiinteistöt myi As.Oy Rannanmukan osakekannan syyskuussa ja Oy Vuorikatu 3 Ab:n osakekannan joulukuussa.

Liikelaitoksen liiketoiminta jakautuu neljään tulosvastuulliseen toimialaan: yliopisto-, toimisto-, puolustus- ja erityiskiinteistöihin. Toimialan tehtävänä on hoitaa ja kehittää asiakassuhteita sekä huolehtia valtion kiinteistövarallisuudesta ja turvata sen tehokas ja tuottava käyttö. Kiinteistövarallisuuden käyttö- ja ylläpitotoiminta on Senaatti-kiinteistöjen alueorganisaation vastuulla. Alueorganisaatio muodostuu kolmesta alueesta, jotka ovat Etelä-Suomen, Keski-Suomen sekä Pohjois- ja Itä-Suomen alueet. Toimipaikkoja on 13 paikkakunnalla eri puolilla Suomea. Toimialat ja alueet solmivat vuosittain palvelusopimuksen, jossa sovitaan liiketoimintaan liittyvistä palveluista ja niiden tulostavoitteista. Näitä ovat mm. vuokraustoiminta, asiakkuuksien hoito ja kehittäminen, kiinteistöjen ja tilojen käyttö ja ylläpito sekä korjaus- ja uudisrakentaminen. Senaatti-kiinteistöt on tilaajaorganisaatio, joka ostaa lähes kaikki suunnittelu-, rakennuttamis- ja ylläpitopalvelut ulkopuolisilta palvelujen tarjoajilta.

Omaisuuuden siirrot

Valtiovarainministeriö on päätöksellään VM 3/27/2004/21.9.2004 siirtänyt Senaatti-kiinteistöjen hallinnassa olleen valtion omistaman Rautavaaran kunnassa sijaitsevan Tutkimusasema nimisen tilan Metsähallitukselle. Siirrettävän omaisuuden tasearvo oli 47 715,76 euroa ja se kirjattiin muun oman pääoman vähennyksenä.

Valtioneuvoston päätöksellä siirrettiin Senaatti-kiinteistöjen hallintaan 1.1.2004 lukien valtion omistamat kiinteistöt Tampereella ja Turussa, arvoltaan yhteensä 2 064 721 euroa. Omaisuus merkittiin muun oman pääoman lisäykseksi.

Kertomusvuonna aloitettiin neuvottelut opetusministeriön ja Senaatti-kiinteistöjen kesken ulkomailla sijaitsevien kulttuurikiinteistöjen sekä Espoossa sijaitsevan Hanasaaren kulttuurikeskuksen ja Helsingissä sijaitsevan Aleksanterin teatterin siirrosta Senaatti-kiinteistöjen hallintaan. Valtioneuvosto (17.2.2004) ja valtiovarainministeriö (13.1.2005) päättivät omaisuuden siirrosta 1.1.2005 lukien.

Eduskunnan asettamat tavoitteet

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Eduskunta on talousarvion käsittelyn yhteydessä asettanut Senaatti-kiinteistöille lähivuodeksi kuusi strategista päämäärää:

- lisäarvon tuottaminen asiakkaan ydintoiminnalle
- vuorovaikutteisten asiakassuhteiden luominen
- kumppanuuksien kehittäminen lisäarvoa tuottavien toimittajien kanssa
- puolustushallinnon kiinteistöjen onnistunut liittäminen Senaatti-kiinteistöjen toimintaan
- arvon tuottaminen nykyisen ja uuden henkilöstön avulla
- avoimuuden kehittäminen liiketoiminnassa

Lisäarvon tuottaminen asiakkaan ydintoiminnalle

Senaatti-kiinteistöt tuottaa lisäarvoa asiakkaan ydintoiminnalle huolehtimalla perustehtävistään sekä tarjoamalla tilapalveluja asiakkaalle.

Strategiassa 2004–2007 on Senaatti-kiinteistöjen tarjoamat lisäarvopalvelut jaettu kolmeen ryhmään: asiakkaiden strateginen konsultointi, käyttäjäpalvelujen organisointi, sekä palvelujen hankinta. Senaatti-kiinteistöt tarjoaa asiakkailleen Optimaze.net -tilahallintapalvelua, työympäristökonsultointia, keskitettyä sähkönhankintaa sekä Senaatti-taloportaalia.

Vuorovaikutteisten asiakassuhteiden luominen

Asiakasvuorovaikutusta on parannettu kehittämällä palautejärjestelmiä. Toimintavuoden aikana on toteutettu asiakas- ja loppukäyttäjäkyselyt sekä osallistuttu alan asiakastytyväisyyden vertailuihin. Asiakkaiden kanssa työskentelevien tiimien koulutusta on jatkettu.

Senaatti-kiinteistöjen verkkoportaalin uudistamistyö käynnistettiin syksyllä. Portaalin on tarkoitus parantaa sekä asiakassuhteiden että toimittajasuhteiden sähköistä vuorovaikutusta.

Kumppanuuksien kehittäminen lisäarvoa tuottavien toimittajien kanssa

Senaatti-kiinteistöillä on kolme toimittajaverkoston puitesopimusohjelmaa.

Kiinteistönhoidon Palkki-ohjelman ensimmäinen kausi päättyy vuoden 2005 loppuun mennessä. Tällä hetkellä kilpailutettuja sopimuksia on yhteensä n. 2,8 milj. huoneistone-liömetrille. Vuoden 2004 aikana kilpailutettiin 580 182 m².

Rakennuttamisen puitesopimusohjelman toinen nelivuotiskausi käynnistyi vuonna 2004. Rakennuttamistehtävien arvoksi kumppanuustoiminnan piirissä on arvioitu n. 5 milj. euroa vuodessa. Ohjelman puitteessa tehtyjen toimeksiantojen määrä on ylittänyt tavoitteen kertomusvuonna.

Kiinteistökehityksen ja myynnin puitesopimusohjelma on solmittu marraskuussa 2003. Puitesopimuksen piiriin kuuluvia toimeksiantoja on ollut eniten puolustuskiinteistöjen toimialalla 11 kpl.

Puolustushallinnon kiinteistöjen onnistunut liittäminen Senaatti-kiinteistöjen toimintaan

Toteutumisesta on raportoitu asiakaskumppanuuskohdassa sekä puolustuskiinteistöjen haltuunoton seurantamallikohdassa sivulla 4.

Arvon tuottaminen nykyisen ja uuden henkilöstön avulla

Vuoden aikana on jatkettu osaamiskartoitusprojektia. Ensimmäisiä arvioituja osaamisia on edelleen työstetty vastaamaan paremmin yksiköiden ja työtekijöiden tarpeita. Työryhmät ovat määritelleet yleisimmille tyyppitehtävänkuvulle osaamisprofiileja työ- ja urapolutuksen sekä henkilöstösuunnittelun pohjaksi.

Asiakastiimeille järjestettiin laaja koulutusohjelma, jossa pääpaino oli asiakastiimin toimintamallien luomisessa ja tiimissä työskentelyn harjoittelussa.

Avoimuuden kehittäminen liiketoiminnassa

Senaatti-kiinteistöt on kehittänyt avointa tiedottamista toiminnastaan ja tavoitteidensa toteutumista. Vuoden 2004 alussa Senaatti-kiinteistöt laati talousviestintäsuunnitelman, joka kokoaa yhteen talousviestintää ohjaavat periaatteet ja käytännön toimenpiteet liittäen ne osaksi liikelaitoksen kokonaisviestintää. Taloudellista raportointia jatketaan laatimalla säännöllisesti vuosikatsaus, tilinpäätöstiedote, puolivuotiskatsaus sekä yhteiskuntavastuuraportti. Ne julkaistaan painotuotteina ja Senaatti-kiinteistöjen kotisivuilla. Keskeisinä kohderyhminä ovat asiakkaat sekä muut sidosryhmät.

Kertomusvuonna jatkettiin yliopistoissa järjestettäviä avoimia tiedotustilaisuuksia, joissa käytiin läpi mm. Senaatti-kiinteistöjen vuokrausjärjestelmän perusteita.

2. Investoinnit

Investointeihin käytettiin 336,8 milj. euroa, josta 181,4 milj. euroa peruskorjausinvestointeihin, 154,6 milj. euroa uudisinvestointeihin ja 0,8 milj. euroa hallinnon investointeihin. Vuoden 2004 investointikehyksestä (350 milj. euroa) käytettiin 96,2 %. Uudisinvestoinneista yli 50 % on kohdistunut korkeakoulu- ja tutkimusrakennuksiin. Työministeriön rahoittamia investointeja ei ole toteutettu. Tehtyjen sitoumusten määrä oli 262,3 milj. euroa. Vuodelle 2004 vahvistettu kehys oli 300 milj. euroa.

Hallitus on tehnyt vuoden aikana investointipäätöksiä yhteensä 347,3 milj. euron edestä, joista suurimmat ovat Riihimäen vankilan perusparannus 30,6 milj. euroa, Poliisiammattikorkeakoulu 30 milj. euroa ja Koy ICT-talo Turkuun, 27,2 milj. euroa.

Senaatti-kiinteistöt on myöntänyt Lahden Oikeustalo Oy:lle 800 000 euron lainan 22.9.2004 sekä Koy Helsingin oikeus- ja poliisitaloille 825 000 euron ja Koy Viljatie 2:lle 550 000 euron lainan 22.12.2004. Myönnettyjen lainojen määrä oli yhteensä 2,175 milj. euroa ja vuodelle 2004 vahvistettu kehys oli 20 milj. euroa.

Senaatti-kiinteistöt myönsi Koy ICT-talolle rakennusaikaista luottoa 11,1 milj. euroa (enintään). Yhtiö nosti lainaa vuoden 2004 aikana 4,8077 milj. euroa, jonka se maksoi pois 31.12.2004.

Tytäryhtiöille ei ole vuonna 2004 annettu takauksia.

3. Lainanotto

Senaatti-kiinteistöt on ottanut investointeja varten lainaa 140 milj. euroa. Talousarviossa myönnetty lainanottovaltuus vuodelle 2004 oli enintään 200 milj. euroa.

Valtionvarainministeriön asettamat tavoitteet

1. Palvelu- ja muut toimintatavoitteet

Hinnoittelumenetelmät

Kesällä 2004 Senaatti-kiinteistöjen hallitus hyväksyi uudet hinnoittelun periaatteet ja määritteli toimintavuoden tuotovaatimustasot. Hinnoittelun lähtökohtana on liiketaloudellinen hinnoittelu ja käypä vuokrataso. Liiketaloudellisessa hinnoittelussa huomioidaan kohdekohtainen riskilisa ja kohteen elinkaarikustannukset. Hinnoittelun riskin määrittämiseksi on kiinteistökannan salkuttamista tehty osana salkunhallintaprosessia.

Asiakaskumppanuudet

Asiakaskumppanuussopimuksia on yhteensä 13 asiakkaan kanssa. Sopimusten avulla täsmennetään osapuolten välistä yhteydenpitoa, sovitaan kokouskäytännöistä, investointihankkeiden ja kunnossapidon suunnittelusta ja toteutuksesta, kiinteistönhoidon valvonnasta ja ohjauksesta sekä asiakastyytyvyyden mittaamisesta. Sopimuksiin on myös kirjattu suositus molempien osapuolien tarjoamien palvelujen käytöstä.

Puolustusvoimien ja Senaatti-kiinteistöjen välinen 1.1.2003 alkanut vuokrasopimussuhde on vakiintunut toimivaksi ja säännölliseksi yhteistyöksi. Jokaisen vuokralaisen kanssa pidetään vähintään kaksi asiakastapaamista vuodessa.

Puolustuskiinteistöjen osalta on tehty erillisiä asiakassuunnitelmia. Vuokrasopimuksen eri velvoitteita on selvennetty ja täsmennetty ns. rajapintataulukoiden avulla. Kunnossapidon osalta on sovittu menettelytavoista, aikatauluista ja organisoinnista.

Valtion toimitilastrategia

Senaatti-kiinteistöt on toimintavuoden aikana osallistunut välillisesti valtion toimitilastrategian kehittämiseen osallistumalla valtion hankintatoimen kehittämisohjelmaan muutaman asiakashankkeen kautta sekä yhteistyöllä Hansel Oy:n kanssa. Asiakashankkeita ovat Uudenmaan veroviraston uuden toimintamallin tilavaikutusten selvittäminen sekä VTT:n tutkimusympäristöprosessin kehittäminen.

Tilapalvelut

Senaatti-kiinteistöt kehittää vuokraustoimintaa tukevia tilapalveluita. Palveluiden kehittämisestä ja tarjonnasta on kerrottu edellä kohdassa "lisäarvon tuottaminen asiakkaiden ydintoiminnalle".

Työympäristömallit

Työympäristön uudistamiseen tähtääviä hankkeita on käynnistetty yhteistyössä toimistokiinteistötoimialan asiakkaiden kanssa. Hankkeiden tavoitteena on kasvattaa osaamista, jolla voidaan tukea asiakasorganisaatioiden muutoksia työympäristön osalta. Toimintavuoden aikana on toteutettu myös välivuokraukseen perustuvia ratkaisuja, joilla pyritään ratkaisemaan valtionhallinnon tilantarpeita kiinteistökantaa lisäämättä.

Puolustuskiinteistöjen haltuunoton seurantamalli

Puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen toteutumista seuraa erillinen puolustusministeriön asettama puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen neuvottelukunta, jonka hyväksymän raportin (raportti puolustushallinnon kiinteistöuudistuksen arvioinnista vuosien 2002 ja 2003 osalta, 15.06.2004) valmisteluun, seurantakriteerien määrittelyyn ja tietojen keräykseen on Senaatti-kiinteistöt osallistunut.

2. Tulostavoitteet, tuloutus ja investoinnit

Tulostavoitteet ja tuloutus

Valtiovarainministeriö on asettanut vuoden 2004 tulostavoitteeksi Senaatti-kiinteistöille 112,9 milj. euroa.

Tilikauden tulos ilman myyntivoittoja 7,7 milj. euroa ja myyntitappioita 1 milj. euroa oli 113,1 milj. euroa. Valtiovarainministeriön asettama tulostavoite ylittyi 0,2 milj. eurolla. Kokonaistulos kaikki edellä esitetyt erät mukaan lukien oli 119,8 milj. euroa. Kokonaistulos kasvoi edellisestä vuodesta 6,2 milj. eurolla, eli 5,5 %:lla. Konsernin tulos oli kertomusvuonna 115,5 milj. euroa.

Senaatti-kiinteistöt on tulouttanut vuoden 2004 talousarvion vuoden 2003 voiton tuloutusta 31 milj. euroa, sekä lainojen korkoja ja lyhennyksiä yhteensä 157,3 milj. euroa.

Voiton tuloutus valtiolle vuoden 2004 tuloksesta, vähintään 32,2 milj. euroa, maksetaan sen jälkeen, kun valtio-neuvosto on vahvistanut vuoden 2004 tilinpäätöksen.

Konsernin liikevaihto oli 539 milj. euroa ja liikelaitoksen liikevaihto oli 2 milj. euroa pienempi, eli 537 milj. euroa. Liikelaitoksen liikevaihto kasvoi edellisestä vuodesta 32,2 milj. eurolla eli 6,4 %:lla. Liikevaihdon lisäys aiheutui uudisinvestoinneista, vuokrien indeksitarkistuksista, läpilaskutettavista sähkökauppapaloista sekä eräistä merkittävistä vuokratason korotuksista.

Liikevaihto jakautui toimialoittain seuraavasti:

	Konserni	Liikelaitos
– yliopistokiinteistöt	187,8 Me (34,9 %)	187,0 Me (34,8 %)
– toimistokiinteistöt	148,8 Me (27,6 %)	147,7 Me (27,5 %)
– erityiskiinteistöt	129,5 Me (24,0 %)	129,3 Me (24,1 %)
– puolustuskiinteistöt	73,0 Me (13,5 %)	73,0 Me (13,6 %)

Toimitilavuokrista 93,6 % saatiin budjettitalouden piiriin kuuluvilta valtion virastoilta ja laitoksilta. Prosenttiosuus nousi 1,2 % edellisen vuoden tasolta.

Kokonaisvuokrausaste oli 98,1 ja se laski edellisestä vuodesta 0,5 %:lla. Toimitilojen vuokrausaste on laskenut yliopisto- ja toimistokiinteistöt -toimialoilla. Tyhjiä tiloja oli yhteensä 155 362 neliometriä. Voimassa olevia toimitilasopimuksia oli 3101 kpl, vastaava luku vuonna 2003 oli 3108 kpl.

Liikelaitoksen sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli kertomusvuonna 4,01 %. Tuotto prosentti oli edellisenä vuonna 4,0 %. Konsernin sijoitetun pääoman tuotto prosentti oli 3,87 %, edellisenä vuonna vastaava luku oli 3,88 %.

Investoinnit

Liikelaitoksen investoinnit olivat 336,8 milj. euroa. Kasvu edellisestä vuodesta oli 29,9 milj. euroa eli 9,7 %. Perusrannusten osuus kokonaisinvestoinneista oli 53,9 %.

Investoinnit jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

	Uusininvestoinnit	Perusrannukset	Yhteensä
– yliopistokiinteistöt	51,9 Me (33,4 %)	65,7 Me (36,2 %)	117,6 Me (34,9 %)
– toimistokiinteistöt	3,5 Me (2,2 %)	28,6 Me (15,8 %)	32,1 Me (9,5 %)
– erityiskiinteistöt	64,0 Me (41,2 %)	45,5 Me (25,1 %)	109,5 Me (32,5 %)
– puolustuskiinteistöt	35,2 Me (22,6 %)	41,6 Me (23,0 %)	76,8 Me (22,8 %)
– hallinto	0,8 Me (0,5 %)		0,8 Me (0,2 %)
Senaatti-kiinteistöt	155,4 Me (100 %)	181,4 Me (100 %)	336,8 Me (100 %)

Vuoden aikana valmistui yli 3 milj. euron suuruisia uudisrakennuskohteita 9 kpl ja perusrannuskohteita 6 kpl. Huomattavimmat vuoden aikana valmistuneet uudisrakennukset olivat Helsingin yliopiston Kumpulán 4. vaihe, Oulun yliopisto Tietotalo 2, Helsingin yliopiston Viikin EE-rakennus 2. vaihe ja Metlan Joensuun tutkimuskeskus. Huomattavimmat valmistuneet perusrannuskohteet olivat Helsingin yliopisto Haartmanninkatu 3, 4. vaihe, Oulun yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan laitusrakennus 1 peruskorjaus ja Geologian tutkimuskeskuksen asiakastilojen peruskorjaus.

Kiinteistöjä ja osakkeita hankittiin kertomusvuoden

aikana 7,4 milj. eurolla. Suurimmat yksittäiset hankinnat olivat Nordea Rahoitus Suomi Oy:ltä ostettu Kouvolan hovi oikeuden rakennus ja Turun kaupungilta ostettu Lou-nais-Suomen vankilan tontti.

Kiinteistöomaisuutta myytiin yhteensä 18,7 milj. eurolla. Suurimmat myynnit olivat Helsingin Osuuskauppa Elannolle myyty Viikin tiedepuiston tontti, ja Helsingin yliopiston rahastoille myyty Koy Vuorikatu 3.

Rahoitus

Maksuvalmius säilyi hyvänä. Liikelaitoksen omavaraisuusaste oli kertomusvuoden lopussa 59,5 %, mikä oli sama kuin vuonna 2003.

Senaatti-kiinteistöjen lainat olivat vuoden lopussa 2 142 milj. euroa, mikä on 63 milj. euroa enemmän kuin vuoden 2003 tilinpäätöksessä. Lainoista valtion lainaa oli 1 665 milj. euroa ja rahoituslaitoksilta 477 milj. euroa. Senaatti-kiinteistöt lyhensi kertomusvuoden aikana valtion lainoja yhteensä 74,4 milj. euroa ja muita lainoja 2,6 milj. euroa ja maksoi lainojen korkoja yhteensä 94 milj. euroa ja takausmaksuja valtiolle 1,5 milj. euroa. Vuoden aikana rahoituslaitoksilta otettiin uutta lainaa yhteensä 140 milj. euroa.

Omaisuuksien myyntituloja kertyi kertomusvuoden aikana yhteensä 18,7 milj. euroa. Liikelaitoksen likvidit varat olivat vuoden lopussa 39,5 milj. euroa. Keskimääräinen korkotuotto oli vuoden aikana 2,1 %. Nettovelkaantumisas-te oli 0,65 (vpo/opo).

Vuoden 2004 toiminnallinen rahoitustulos riitti lainanlyhennyksiin, tuloutuksen maksuun valtiolle ja suurimpaan osaan korjausinvestoinneista. Sen sijaan kaikki uudisrakennusinvestoinnit rahoitettiin lainarahalla.

Riskienhallinta

Senaatti-kiinteistöjen hallitus hyväksyi riskienhallintapolitiikan 2.2.2004. Riskienhallintapolitiikan mukaisesti riskienhallinnan tavoitteena on tunnistaa ja arvioida toimintaan ja toimintaympäristöön liittyvät merkittävimmät riskit, rajoittaa ne yhteisesti hyväksytyille tasolle sekä valvoa niiden toteutumista. Riskienhallinta on jatkuvaa toimintaa ja sen tulee kattaa kaikki toiminnot organisaatiossa. Senaatti-kiinteistöissä laaditaan kaikki organisaation toiminnot käsittävä riskienhallintasuunnitelma ohjamaan riskienhallintaa. Riskienhallintasuunnitelmassa määritellään riskiluokitelu, riskinoton rajat ja vastuut, mittarit sekä valvontaperiaatteet. Toimintaan liittyvät riskit kartoitetaan ja arvioidaan vuosittain liiketoimintastrategioiden laatimisen yhteydessä osana strategiaprosessia.

Edellisenä vuonna aloitettua riskiarviointityötä jatkettiin vuonna 2004. Aikaisemmin laadittujen riskikartoitusten ja haastattelujen perusteella laadittiin päivitetty riskikuvaukset Senaatti-kiinteistöjen tavoitteita uhkaavista riskeistä. Tunnistetut konsernitason riskit luokiteltiin. Konsernitason riskeille nimettiin omistajat ja määriteltiin riskienhallintatoimenpiteet. Riskit myös arviointiin riskin vakavuuden, todennäköisyyden ja olennaisuuden suhteen.

Senaatti-kiinteistöjen hallitus käsitteli riskejä kokouksessaan 4.11.2004 ja edellytti, että vuoden 2005 aikana hallitukselle tuodaan käsiteltäväksi riskienhallintasuunnitelma. Hallitus käsitteli Senaatti-kiinteistöjen riskimatriisia kokouksessaan. 18.1.2005.

Senaatti-kiinteistöjen hallitus hyväksyi 2.2.2004 vakuutuspolitiikan, jonka nojalla laaditun vakuutus suunnitelman mukaan pääasiassa kiinteistöriskeille otettiin kilpailutukseen perustuen vakuutukset vuosiksi 2004–2005. Vakuutuspolitiikassa käsitellään riskien siirtämistä vakuutusyhtiöiden kannettavaksi vakuutuksilla.

Hallitukselle ja toimitusjohtajalle otettiin vastuuvakuutus.

Tutkimus- ja kehitystoiminta

Senaatti-kiinteistöt oli kertomusvuoden aikana mukana keskeisissä kiinteistö- ja rakennusalan kehittämiseen liittyvissä ohjelmissa ja projekteissa. Kehittämishankkeet painottuivat toimittajaverkoston ja asiakassuhteiden kehittämiseen, ympäristöasioihin, talotekniikkaan, rakennuttamiseen, toimitilajohtamiseen ja uusiin teknologioihin kuten mallintamiseen.

Asiakkaille kehitettävien palveluiden tuotekehitykseen ilman oman organisaation kuluja käytettiin kertomusvuonna 1,91 milj. euroa, mikä on 0,36 % liikevaihdosta. Merkittäviä panostuksia olivat kiinteistötietojärjestelmän uusiminen ja sen yhdistäminen Optimaze.net tilahallintajärjestelmään osana yleistä integraatoratkaisun kehittämistä. Mallintaminen sekä projektipankkien käyttöönotto olivat muita merkittäviä hankkeita.

Tutkimus- ja tuotekehityskulut kirjataan tulosvaikutteisesti kirjanpitoon niiden syntymisvuonna.

Hallinto

Valtioneuvosto teki 30.12.2003 päätöksen Senaatti-kiinteistöjen hallituksen kokoonpanosta toimintakaudelle 1.1.2004–31.12.2005. Hallituksen puheenjohtajana toimi kertomusvuonna pääjohtaja Tapani Erling Tullihallitus ja jäseninä kiinteistöjohtaja Pertti Rantanen, rehtori Marianne Stenius Svenska Handelshögskolan, ylijohtaja Eero Lavonen puolustusministeriö sekä lakiasiainpäällikkö Arja Virtanen, henkilöstön edustaja, henkilökohtaisena varajäsenenään Juha Niemelä.

Senaatti-kiinteistöjen tilintarkastajina olivat KHT-tilintarkastaja Tuija Korpelainen ja JHTT-tilintarkastaja Jari Sanaskoski (13.2.2004 VM 37/00/2002).

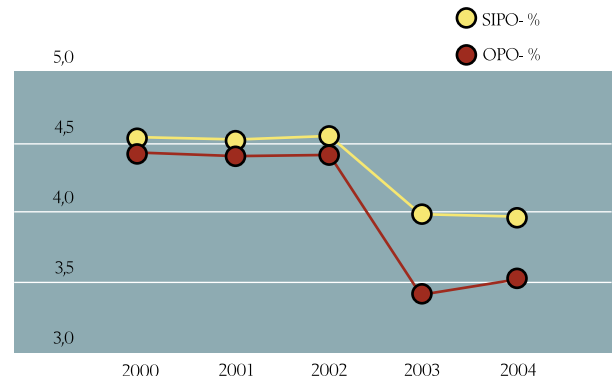
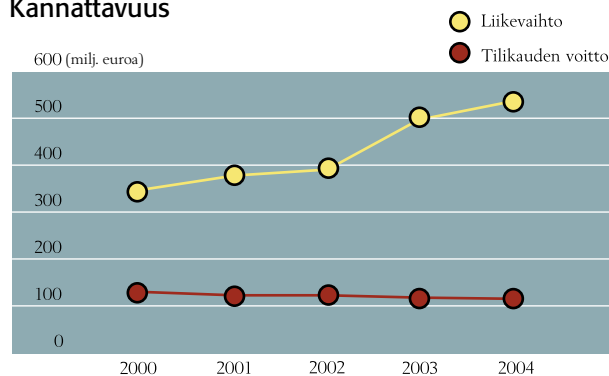
Näkymät vuonna 2005

Senaatti-kiinteistöjen vuoden 2005 tulostavoitteena on 115 milj. euroa. Investointitaso tulee pysymään korkeana. Investointeja varten tullaan ottamaan lainaa noin 200–220 milj. euroa.

Senaatti-kiinteistöt kilpailee toimitilamarkkinoilla muiden toimitilarjoajien kanssa. Toimialan tarjonta on viime vuosina ammattimaistunut ja palvelujen valikoima on monipuolistunut. Ala on kansainvälistynyt ulkomaisten investointien kautta. Tulevaisuudessa kansainvälisiä palveluntuottajia uskotaan rantautuvan lisää Suomen markkinoille. Kehitys merkitsee kilpailutilanteen kiristymistä myös Senaatti-kiinteistöjen osalta.

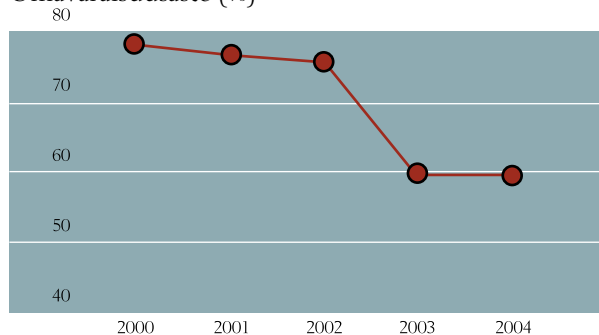
Tällä hetkellä vuokrakiinteistöjen markkinoilla on nähtävissä epävakautta. Erityisesti pääkaupunkiseudulla on jo havaittu toimitilojen ylitarjontaa. Toistaiseksi Senaatti-kiinteistöjen tilojen käyttöaste on ollut hyvä. Vapautuvien

Kannattavuus

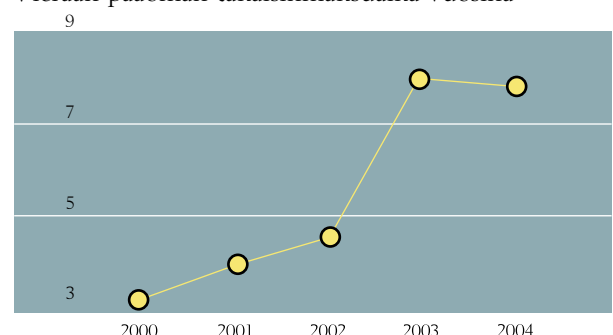

Vakavaraisuus

Omavaraisuusaste (%)

Vieraan pääoman takaisinmaksuaika vuosina

Tunnuslukutaulukko (liikelaitos)

1 000 euroa	2000	2001	2002	2003	2004
Liikevaihto	343 482	381 314	404 862	504 718	536 965
Vuokratate	252 683	272 421	284 571	364 556	379 782
– vuokratate -% lv:sta	73,6	71,4	70,3	72,2	70,7
Liikevoitto	176 432	180 086	184 294	210 792	216 634
– liikevoitto -% lv:sta	51,4	47,2	45,5	41,8	40,3
Tilikauden voitto	135 970	132 844	136 684	113 557	119 805
– voitto -% lv:sta	39,6	34,8	33,8	22,4	22,3
Nettotuotto -%	7,05	7,2	7,3	7,3	7,3
Sijoitetun pääoman tuotto -%	4,6	4,6	4,65	4,0	4,01
Oman pääoman tuotto	4,5	4,5	4,5	3,4	3,58
Omavaraisuusaste -%	77,9	75,2	74,5	59,5	59,5
Korollisen vpon takaisinmaksuaika, v	3,5	4	4,5	8,0	7,8
Tase *)	3 590 304	3 897 841	4 097 137	5 268 425	5 417 773
Investoinnit	216 467	280 207	299 189	306 939	336 820
– investoinnit -% lv:sta	63	73,5	73,9	60,8	62,7
Henkilöstö	197	201	212	240	257

*) Suurimmat hallinnansiirrot :

1.1.2000 kulttuurikiinteistöt 235 milj.euroa

1.1.2001 vankilat 169 milj.euroa

1.1.2003 puolustuskiinteistöt 1 001 milj.euroa

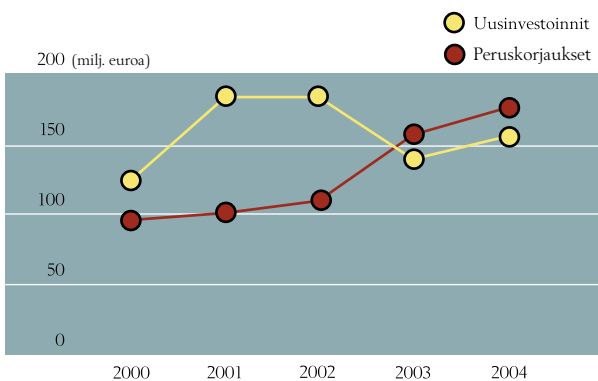
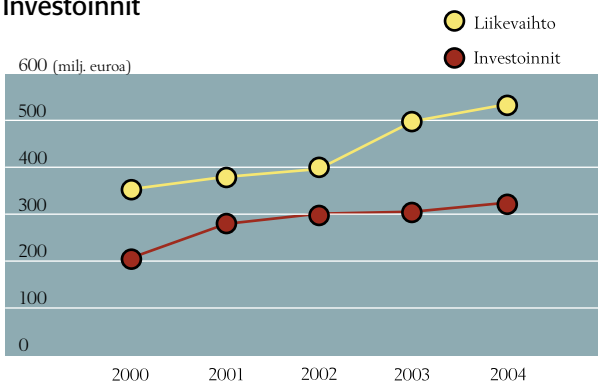
tilojen määrä tulee lisääntymään tulevaisuudessa johtuen valtionhallinnon tilojen käytön tehostamisesta sekä toiminnallisista muutoksista. Vapautuvien tilojen hallinnoimiseksi ja kehittämiseksi perustetaan kehityskiinteistöt -toimiala, jolle nykyisiltä toimialoilta siirretään kehitettävää ja myytävää kiinteistöomaisuutta. Hallitus päätti 17.2.2005 uuden toimialan perustamisesta. Toimiala organisoituu keväällä 2005.

Hallitus päätti 17.2.2005 perustaa uuden investointien palveluyksikön vastaamaan investointiprosessista ja sen jalkauttamisesta. Porrastetun tuottovaatimuksen käyttöönotto ja kiinteistökannan salkuttaminen edellyttävät

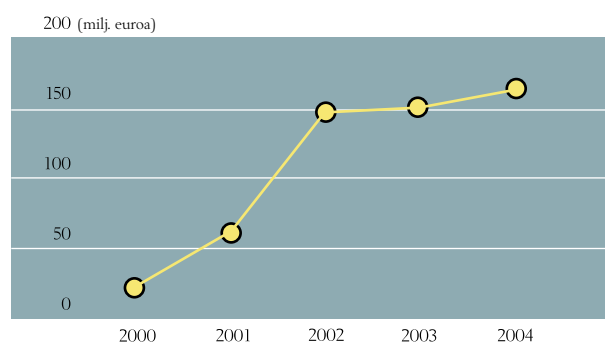
koordinointia yli toimialojen. Yksikön tehtävänä tulee myös olemaan yhteisten toimintamallien ja järjestelmien kehittäminen.

Hallitus on päättänyt 17.2.2005, että 12 100 %:sti omistettua keskinäistä kiinteistöyhtiötä tullaan purkamaan vuoden 2005 aikana.

Investoinnit

Investoinneista velalla ja omaisuuden myynnillä katettu osuus

Konsernin tuloslaskelma

1 000 eur	Liite	1.1.-31.12.2004	1.1.-31.12.2003
LIKEVAIHTO	3	539 131	507 003
Liiketoiminnan muut tuotot	4	9 890	8 055
		549 021	515 058
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana		46 538	38 654
Ulkopuoliset palvelut		80 491	70 207
		127 029	108 862
Henkilöstökulut	18		
Palkat ja palkkiot		9 852	8 815
Henkilösivukulut			
Eläkekulut		1 900	1 879
Muut henkilösivukulut		479	431
		12 231	11 124
Poistot ja arvonalentumiset	5-6		
Suunnitelman mukaiset poistot		170 616	157 435
Arvonal. pysyvien vastaavien hyödykkeistä			3 732
		170 616	161 167
Liiketoiminnan muut kulut		29 160	30 290
		339 037	311 443
LIKEVOITTO		209 984	203 615
Rahoitustuotot ja -kulut	8		
Tuotot pysyvien vastaavien sijoituksista		29	21
Muut korko- ja rahoitustuotot		1 869	2 226
Korkokulut ja muut rahoituskulut		-96 468	-98 018
		-94 570	-95 771
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ		115 414	107 843
VOITTO ENNEN VEROJA		115 414	107 843
Tuloverot		-367	462
TULOS ENNEN VÄHEMMISTÖOSUUTTA		115 047	108 305
Vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta	2	-500	-585
TILIKAUDEN TULOS		115 547	108 891

Liikelaitoksen tuloslaskelma

1 000 eur	Liite	1.1.–31.12.2004	1.1.–31.12.2003
LIKEVAIHTO	3	536 965	504 718
Liiketoiminnan muut tuotot	4	9 552	7 949
		546 517	512 667
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat			
Ostot tilikauden aikana		42 969	35 228
Ulkopuoliset palvelut		84 251	73 512
		127 220	108 740
Henkilöstökulut	18		
Palkat ja palkkiot		9 608	8 512
Henkilösivukulut			
Eläkekulut		1 891	1 869
Muut henkilösivukulut		476	427
		11 976	10 808
Poistot ja arvonalentumiset	5–6		
Suunnitelman mukaiset poistot		163 148	149 936
Arvonal. pysyvien vastaavien hyödykkeistä			3 827
		163 148	153 763
Liiketoiminnan muut kulut		27 539	28 563
		329 883	301 874
LIKEVOITTO		216 634	210 793
Rahoitustuotot ja -kulut	8		
Tuotot pysyvien vastaavien sijoituksista		26	7
Muut korko- ja rahoitustuotot		2 152	2 733
Korkokulut ja muut rahoituskulut		-98 640	-100 437
		-96 462	-97 697
VOITTO ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ JA VEROJA		120 172	113 096
Tuloverot		-367	461
TILIKAUDEN VOITTO		119 805	113 557

Konsernin tase

1 000 eur	Liite	31.12.2004	31.12.2003
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet			
Aineettomat oikeudet		634	497
Muut pitkävaikutteiset menot		1 611	809
		2 244	1 306
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		614 489	610 394
Rakennukset ja rakennelmat	11	4 365 989	4 237 357
Koneet ja kalusto		1 613	1 869
Muut aineelliset hyödykkeet		51 039	44 075
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		214 761	184 956
		5 247 891	5 078 652
Sijoitukset			
Muut osakkeet ja osuudet	19–21	113 342	123 245
Muut saamiset/sijoitukset		205	205
		113 548	123 450
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset			
Myyntisaamiset	9	3 863	5 382
Lainasaamiset		300	300
Muut saamiset		14 793	8 616
Siirtosaamiset		1 419	1 672
		20 374	15 971
Rahat ja pankkisaamiset			
		43 151	60 788
		5 427 208	5 280 166
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma	12	672 752	672 752
Muu oma pääoma		1 930 562	1 928 545
Edellisten tilikausien voitto		467 188	389 297
Tilikauden voitto		115 547	108 891
		3 186 048	3 099 485
VÄHEMMISTÖOSUUS			
	2	35 108	35 090
PAKOLLISET VARAUKSET			
Muut pakolliset varaukset	16	3 102	5 700
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat valtiolta	13–15	1 664 753	1 739 187
Lainat rahoituslaitoksilta		481 192	342 788
Saadut ennakot		7 370	8 128
Ostovelat		43 948	43 803
Muut velat		2 982	3 913
Siirtovelat	15	2 705	2 073
		2 202 950	2 139 891
		5 427 208	5 280 166

Liikelaitoksen tase

1 000 eur	Liite	31.12.2004	31.12.2003
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Aineettomat hyödykkeet	10		
Aineettomat oikeudet		634	497
Muut pitkävaikutteiset menot		1 596	789
		2 230	1 285
Aineelliset hyödykkeet			
Maa- ja vesialueet		591 059	588 098
Rakennukset ja rakennelmat	11	4 116 246	3 983 218
Koneet ja kalusto		1 341	1 521
Muut aineelliset hyödykkeet		50 647	43 918
Ennakkomaksut ja keskenkäisöt		212 130	184 111
		4 971 423	4 800 865
Sijoitukset	19–21		
Osuudet saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöissä		258 953	258 097
Muut osakkeet ja osuudet		113 250	123 107
Muut saamiset		192	192
		372 395	381 396
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Saamiset	9		
Myyntisaamiset		3 787	5 024
Saamiset saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöiltä		13 504	11 155
Lainasaamiset		300	300
Muut saamiset		14 251	8 363
Siirtosaamiset		1 320	1 524
		33 162	26 367
Rahat ja pankkisaamiset		39 518	58 512
		5 418 728	5 268 426
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Peruspääoma	12	672 752	672 752
Muu oma pääoma		1 930 562	1 928 545
Edellisten tilikausien voitto/tappio		494 680	412 123
Tilikauden voitto		119 805	113 557
		3 217 799	3 126 977
PAKOLLISET VARAUKSET	16		
Muut pakolliset varaukset		3 102	5 700
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat valtiolta	13–15	1 664 753	1 739 187
Lainat rahoituslaitoksilta		477 391	340 000
Saadut ennakot		7 368	8 104
Ostovelat		42 874	42 796
Velat saman liikelaitoskonsernin tytäryhtiöille		121	75
Muut velat		2 810	3 775
Siirtovelat	15	2 511	1 812
		2 197 828	2 135 749
		5 418 728	5 268 426

Konsernin rahoituslaskelma

1 000 eur	31.12.2004	31.12.2003
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikevoitto	202 897	195 345
Poistot ja arvonalentumiset	170 616	161 167
Pakolliset varaukset	-2 599	2 700
Rahoituserät, netto	-94 570	-95 771
Verot, netto	-367	462
RAHAVIRTA ENNEN KÄYTTÖPÄÄOMAN MUUTOSTA	275 978	263 902
KÄYTTÖPÄÄOMAN MUUTOS		
Lyhytaikaisten liikesaamisten vähennys (lisäys -, vähennys +)	-4 404	-2 636
Korottomien lyhytaikaisten velkojen lisäys (lisäys +, vähennys -)	973	6 133
YHTEENSÄ	-3 430	3 497
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	272 547	267 399
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Käyttöomaisuuden ostot	-338 246	-1 300 104
Käyttöomaisuuden myynnit	15 495	14 221
Investointiavustukset		2 510
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-322 751	-1 283 372
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Pitkäaikaisten saamisten muutos (lisäys -, vähennys +)		
Pitkäaikaisten velkojen muutos (lisäys +, vähennys -)	-20 399	1 075 176
Lyhytaikaisten velkojen muutos (lisäys +, vähennys -)	83 966	90
Osingonjako	-31 000	-31 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	32 567	1 044 266
RAHAVAROJEN MUUTOS	-17 637	28 293
RAHAVARAT		
Rahavarat tilikauden alussa	60 788	32 495
Rahavarat tilikauden lopussa	43 151	60 788

Laskelmassa valtion velat sisältyvät rahoituksen rahavirtoihin.

Liikelaitoksen rahoituslaskelma

1 000 eur	31.12.2004	31.12.2003
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA		
Liikevoitto	209 918	202 523
Poistot ja arvonalentumiset	163 148	153 763
Pakolliset varaukset	-2 599	2 700
Rahoituserät, netto	-96 462	-97 697
Verot, netto	-367	461
RAHAVIRTA ENNEN KÄYTTÖPÄÄOMAN MUUTOSTA	273 638	261 750
KÄYTTÖPÄÄOMAN MUUTOS		
Lyhytaikaisten liikesaamisten vähennys (lisäys -, vähennys +)	-6 795	-1 865
Korottomien lyhytaikaisten velkojen lisäys (lisäys +, vähennys -)	1 013	6 925
YHTEENSÄ	-5 782	5 059
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	267 856	266 809
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
Käyttöomaisuuden ostot	-333 899	-1 298 198
Käyttöomaisuuden myynnit	15 495	14 221
Investointiavustukset		2 510
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-318 404	-1 281 466
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Pitkäaikaisten saamisten muutos (lisäys -, vähennys +)		
Pitkäaikaisten velkojen muutos (lisäys +, vähennys -)	-21 003	1 074 851
Lyhytaikaisten velkojen muutos (lisäys +, vähennys -)	83 556	-897
Osingonjako	-31 000	-31 000
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	31 553	1 042 954
RAHAVAROJEN MUUTOS	-18 994	28 297
RAHAVARAT		
Rahavarat tilikauden alussa	58 512	30 215
Rahavarat tilikauden lopussa	39 518	58 512

Laskelmassa valtion velat sisältyvät rahoituksen rahavirtoihin.

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. Arvostus/jaksotuseriaatteet ja -menetelmät

Liikelaitoksen perustamisen 1.1.1999 yhteydessä käyttöomaisuus siirtyi liikelaitokselle virastomuotoiselta Valtion kiinteistölaitokselta kirjanpitoarvolla. Perustamisen jälkeen liikelaitoksen hallintaan siirretty omaisuus on arvostettu siirron yhteydessä käypään arvoon. Muut liikelaitoksen tekemät hankinnat on arvostettu hankintahintaan.

Käyttöomaisuuden hankintahinta jaksotetaan tilikauden le poistosuunnitelman mukaisesti.

2. Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Senaatti-kiinteistöt -konsernin tilinpäätös on laadittu valtion liikelaitoksista annetun lain, valtion liikelaitosten kirjanpidosta ja tilinpäätöksestä annetun asetuksen sekä kirjanpitolaian ja -asetuksen mukaisesti.

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konserniyritykset, joissa Senaatti-kiinteistöt hallitsee yli 50 % osakkeiden tuottamasta äänimäärästä. Yhdistelemättä on jätetty yhteensä neljä tytäryhtiötä: kaksi yhtiötä, joilla ei ole ollut toimintaa vuoden 2004 aikana, yksi yhtiö, joka on

rakenteilla sekä yhtiö, joka perustettiin 31.12.2004. Konsernitilinpäätökseen ei ole yhdistelty osakkuusyhtiöiden tilinpäätöksiä. Yhtiöiden yhdistelemättä jättämisellä ei ole olennaista vaikutusta konsernin toiminnan tulokseen ja taloudelliseen asemaan.

Tytäryhtiöiden tilinpäätökset on muutettu vastamaan liikelaitoksen laskentaperiaatteita. Konsernin sisäiset tuotot ja kulut sekä keskinäiset saamiset ja velat on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä. Konserniin kuuluvien tytäryhtiöiden ulkopuolisten osakkeenomistajien osuus tytäryhtiöiden tuloksista ja omista pääomista on erotettu vähemmistöosuudeksi. Niiden yhtiöiden tuloksista, joissa liikelaitoksen omistusosuus on kasvanut tilikauden aikana, vähemmistöosuus on erotettu koko vuoden osalta oston jälkeisen tilanteen mukaan.

Keskinäisen omistuksen eliminoinnissa on käytetty hankintamenomenetelmää. Eliminoinnin yhteydessä syntynyt eliminoitiero on kohdistettu kokonaisuudessaan tytäryhtiöiden omaisuuserien lisäykseksi tai vähennykseksi. Rakennuksiin kohdistettu eliminoitiero poistetaan omaisuuserän poistosuunnitelman mukaan.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

3. LIIKEVAIHDON JAKAUTUMINEN TOIMIALOITTAIN, EUR

TOIMIALA	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Yliopistokiinteistöt	187 793 267	169 689 968	186 960 966	168 544 574
Toimistokiinteistöt	148 800 173	145 282 607	147 685 242	144 391 000
Erytyskiinteistöt	129 544 758	121 155 755	129 326 076	120 907 552
Puolustuskiinteistöt	72 992 494	70 874 813	72 992 494	70 874 812
YHTEENSÄ	539 130 692	507 003 143	536 964 778	504 717 939

4. LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT, EUR

LIIKETOIMINNAN MUUT TUOTOT	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Omaisuuuden myyntivoitot	8 076 014	8 362 909	7 712 443	8 362 909
Muut tuotot	1 814 092	-307 910	1 840 001	-414 018
YHTEENSÄ	9 890 106	8 054 999	9 552 444	7 948 890

5. SELVITYS SUUNNITELMAN MUKAISTEN POISTOJEN PERUSTEISTA

Kuluvan käyttöomaisuuden ja aktivoitujen muiden pitkävaikutteisten menojen suunnitelman mukaiset poistot on laskettu hankintamenoista arvioitua taloudellisen vaikutusajan mukaisin tasapoistoin. Irtain käyttöomaisuus poistetaan poistosuunnitelman mukaisesti, jos hankintahinta on ollut yli 1000 euroa ja taloudellinen vaikutusaika on yli 3 vuotta. Muu irtain käyttöomaisuus kirjataan hankintavuoden kuluksi. Rakennusten koneiden ja laitteiden poistoaika on muutettu 1.1.03 lähtien 10 vuodesta 15 vuoteen.

Arvioidut taloudelliset vaikutusajat ja vuotuiset poistoprosentit ovat seuraavat:

Omaisuusryhmä	Poistomenetelmä	Poisto-%	Poistoaika v
Ostetut atk-ohjelmat	tasapoisto	33,3 %	2 - 3
Muut pitkävaikutteiset menot	tasapoisto	20,0 %	4 - 5
Asuinrakennukset	tasapoisto	2,5 %	30 - 40
Toimistorakennukset	tasapoisto	2,5 %	30 - 40
Teollisuusrakennukset	tasapoisto	3,3 %	23 - 30
Kevyet varastot	tasapoisto	6,7 %	11 - 15

Tuotanto- ja varastorakennukset	tasapoisto	4,0 %	19 - 25
Palvelurakennukset	tasapoisto	3,3 %	23 - 30
Kasarnit, koulut, oppilajasuntolat	tasapoisto	2,5 %	30 - 40

Omaisuusryhmä	Poistomenetelmä	Poisto-%	Poisto aika v
Rakennusten koneet ja laitteet	tasapoisto	6,7 %	11 - 15
Väestönsuojat	tasapoisto	3,3 %	23 - 30
Muut rakennukset	tasapoisto	2,5 %	30 - 40
Rakennelmat	tasapoisto	6,7 %	11 - 15
Autot	tasapoisto	20,0 %	4 - 5
Raskaat työkoneet	tasapoisto	10,0 %	8 - 10
Kevyet työkoneet	tasapoisto	14,3 %	5 - 7
Atk-laitteet ja oheislaitteet	tasapoisto	33,3 %	2 - 3
Toimistokoneet ja laitteet	tasapoisto	33,3 %	2 - 3
Puhelinkeskukset ja muut viest.	tasapoisto	20,0 %	4 - 5
Audiovisuaaliset koneet ja laitt.	tasapoisto	33,3 %	2 - 3
Muut koneet ja laitteet	tasapoisto	33,3 %	2 - 3
Toimistokalusteet	tasapoisto	14,3 %	5 - 7
Muut kalusteet	tasapoisto	14,3 %	5 - 7
Verkostot, laiturit ym. rakenteet	tasapoisto	4,0 %	19 - 25
Muut aineelliset hyödykkeet	tasapoisto	10,0 %	8 - 10

6. POISTOIHIN SISÄLTYVÄT ERÄT POISTORYHMITÄIN, EUR

POISTORYHMIT	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Aineettomat oikeudet	306 196	180 262	305 737	179 447
Muut pitkävaikutteiset menot	461 281	265 615	457 853	262 331
Rakennukset ja rakennelmat	166 266 536	153 781 903	158 993 597	146 551 265
Koneet ja kalusto	740 860	662 736	584 514	525 111
Muut aineelliset hyödykkeet	2 841 232	2 544 520	2 805 973	2 512 520
YHTEENSÄ	170 616 104	157 435 035	163 147 673	150 030 674
	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Arvon alentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	0	3 732 186	0	3 732 186
YHTEENSÄ	0	3 732 186	0	3 732 186

7. TUOTTOIHIN JA KULUIHIN SISÄLTYVÄT PAKOLLISTEN VARAUSTEN OLENNAISET MUUTOKSET, EUR

	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Kiinteistöihin liittyvät varaukset	0	-1 556 282	0	-1 556 282
Riita-asiat ja oikeudenkäynnit	1 697 749	-1 143 507	1 697 749	-1 143 507

Varauksen purku kirjattu vuoden 2004 tilinpäätöksessä liiketoiminnan muihin tuottoihin.

8. RAHOITUSTUOTOT JA RAHOITUSKULUT, EUR

OSINKOTUOTOT	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Osinkotuotot	29 152	21 016	25 762	6 692
YHTEENSÄ	29 152	21 016	25 762	6 692
	2004	2003	2004	2003
Konsernin sisäiset korkotuotot	0	0	548 112	549 143
Tilisaamisista	97 870	59 221	56 746	58 906
Pankkitall. ja sijoituksista	1 586 053	2 151 375	1 547 216	2 124 996
Muut rahoitustuotot	185 286	15 525	0	0
YHTEENSÄ	1 869 209	2 226 120	2 152 075	2 733 045
	2004	2003	2004	2003
RAHOITUSKULUT				
Korkokulut valtion lainasta	82 915 051	90 758 977	82 915 051	90 758 977

Tilinpäätöksen liitetiedot

Muut korkokulut	11 307 137	5 219 668	11 152 982	5 151 290
Valtion takausmaksut	1 468 299	720 188	1 468 299	720 188
Muut rahoituskulut	777 823	1 319 579	3 103 591	3 806 350
YHTEENSÄ	98 468 309	98 018 411	98 639 923	100 436 806

Taseen vastaavaa koskevat liitetiedot

9. SAAMISET, EUR

	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
PITKÄAIKAINEN				
Lainasaamiset tytäryhtiöiltä	0	0	0	8 660 400
Lainasaamiset	300 000	300 000	300 000	300 000
Muut saamiset	5 533 159	3 549 659	5 533 159	3 549 659
YHTEENSÄ	5 833 159	3 849 659	5 833 159	12 510 059

	2004	2003	2004	2003
LYHYTAIKAINEN				
Myyntisaamiset	3 862 674	5 382 402	3 787 129	5 024 226
Saamiset saman liikel.kons.yrityksiltä	0	0	168 772	1 065 481
Lainasaamiset tytäryhtiöiltä	0	0	13 335 400	1 429 200
Muut saamiset	9 259 524	5 066 361	8 717 863	4 813 550
Siirtosaamiset	1 419 065	1 672 410	1 319 767	1 524 424
YHTEENSÄ	14 541 264	12 121 173	27 328 930	13 856 880

Siirtosaamisiin sisältyvät erät:

SIIRTOSAAMISET	2004	2003	2004	2003
Tulojäämät	138 852	245 443	134 493	245 443
Menoennakot	892 602	495 045	892 729	488 030
Muut siirtosaamiset	387 611	931 921	292 545	790 950
YHTEENSÄ	1 419 065	1 672 410	1 319 767	1 524 424

10. TASE-ERÄKOHTAISET TIEDOT PYSYVISTÄ VASTAAVISTA, EUR

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

AINEETTOMAT OIKEUDET	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	1 391 965	968 104	1 391 150	968 104
Lisäykset tilikaudella	457 096	423 861	457 096	423 046
Vähennykset tilikaudella	-51 211	0	-50 396	0
Hankintameno 31.12.	1 797 850	1 391 965	1 797 850	1 391 150

Kertyneet poistot l.l. mennessä	-895 406	-715 144	-894 592	-715 145
Vähennysten kertyneet poistot/ muut poistot	37 311	0	36 037	0
Tilikauden poisto	-306 196	-180 262	-305 737	-179 447
Kertyneet poistot 31.12.	-1 164 291	-895 406	-1 164 291	-894 592

Kirjanpitoarvo 31.12.	633 559	496 559	633 559	496 559

MUUT PITKÄVAIKUTTEISET MENOT	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	1 481 898	1 175 918	1 332 824	1 035 780
Lisäykset tilikaudella	2 823 794	305 981	2 823 794	297 043
Siirrot erien välillä	-2 300	0	0	0
Hankintameno 31.12.	4 303 392	1 481 898	4 156 617	1 332 824

Kertyneet poistot l.l. mennessä	-672 706	-407 091	-544 182	-281 851
Vähennysten kertyneet poistot				
Tilikauden poisto	-461 281	-265 615	-457 853	-262 331
Kertyneet poistot 31.12.	-1 133 987	-672 706	-1 002 035	-544 182

Kirjanpitoarvo 31.12.	3 169 405	809 193	3 154 582	788 642

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET YHTEENSÄ	3 802 965	1 305 752	3 788 141	1 285 201

AINEELLISET HYÖDYKKEET				
	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
MAA- JA VESIALUEET				
Hankintamenot l.l.	610 393 762	551 742 745	588 098 152	529 444 714
Lisäykset tilikaudella	11 037 101	78 125 286	9 902 403	78 125 286
Vähennykset tilikaudella	-6 941 974	-19 474 269	-6 941 974	-19 471 849
Siirrot erien välillä				
Hankintameno 31.12.	614 488 890	610 393 762	591 058 580	588 098 152
Kirjanpitoarvo 31.12.	614 488 890	610 393 762	591 058 580	588 098 152
RAKENNUKSET JA RAKENNELMAT	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	4 976 550 857	3 772 916 983	4 670 932 103	3 469 252 261
Lisäykset tilikaudella	296 009 478	1 239 914 302	292 342 760	1 237 960 271
Vähennykset tilikaudella	-4 018 975	-36 280 429	-3 228 727	-36 280 429
Hankintameno 31.12.	5 268 541 359	4 976 550 857	4 960 046 136	4 670 932 103
Kertyneet poistot l.l. mennessä	-741 759 301	-596 339 671	-687 714 285	-549 595 366
Vähennysten kertyneet poistot/ muut poistot	1 349 512	12 094 458	1 349 512	12 164 532
Tilikauden poisto	-166 266 536	-153 781 903	-158 993 597	-146 551 265
Arvonlennukset	0	-3 732 186	0	-3 732 186
Kertyneet poistot 31.12.	-906 676 325	-741 759 301	-845 358 370	-687 714 285
Arvonkorotukset l.l. mennessä	2 565 878	2 565 878	0	0
Kirjanpitoarvo 31.12.	4 364 430 911	4 237 357 433	4 114 687 766	3 983 217 818
KONEET JA KALUSTO	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	3 776 286	3 464 712	2 612 684	2 408 206
Lisäykset tilikaudella	509 122	473 099	429 275	366 002
Vähennykset tilikaudella	-71 034	-161 524	-69 547	-161 524
Hankintameno 31.12.	4 214 374	3 776 286	2 972 412	2 612 684
Kertyneet poistot l.l. mennessä	-1 906 907	-1 390 485	-1 091 651	-712 853
Vähennysten kertyneet poistot/ muut poistot	45 908	146 314	44 880	146 313
Tilikauden poisto	-740 860	-662 736	-584 514	-525 111
Kertyneet poistot 31.12.	-2 601 859	-1 906 907	-1 631 285	-1 091 651
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 612 515	1 869 380	1 341 127	1 521 033
MUUT AINEELLISET HYÖDYKKEET	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	46 809 814	420 791	46 430 307	10 339
Lisäykset tilikaudella	9 813 121	46 419 968	9 542 444	46 419 968
Vähennykset tilikaudella	-8 202	-30 945	-8 202	0
Hankintameno 31.12.	56 614 732	46 809 814	55 964 549	46 430 307
Kertyneet poistot l.l. mennessä	-2 734 967	-190 447	-2 512 520	0
Vähennysten kertyneet poistot/ muut poistot	760	0	760	0
Tilikauden poisto	-2 841 232	-2 544 520	-2 805 973	-2 512 520
Kertyneet poistot 31.12.	-5 575 439	-2 734 967	-5 317 733	-2 512 520
Kirjanpitoarvo 31.12.	51 039 293	44 074 846	50 646 816	43 917 788
ENNAKKOMAKSUT JA KESKENERÄISET HANKKEET	2004	2003	2004	2003
Kirjanpitoarvo l.l.	184 956 486	223 843 201	184 110 551	223 550 366
Lisäykset tilikaudella	220 933 272	180 543 003	219 148 936	179 697 068
Vähennykset tilikaudella	-191 129 033	-219 429 718	-191 129 033	-219 136 883
Kirjanpitoarvo 31.12.	214 760 726	184 956 486	212 130 455	184 110 551
AINEELLISET HYÖDYKKEET YHTEENSÄ	5 246 332 334	5 078 651 907	4 969 864 744	4 800 865 342

Tilinpäätöksen liitetiedot

SJOITUKSET				
	Konserni		Liikelaitos	
OSUDET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	0	0	258 096 938	256 985 812
Lisäykset			24 203	1 111 125
Vähennykset			-4 318 667	0
Siirrot erien välillä			5 150 344	0
Hankintameno 31.12.	0	0	258 952 818	258 096 938
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0	258 952 818	258 096 938
MUUT OSAKKEET JA OSUDET	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	123 244 549	110 015 183	123 106 886	109 877 520
Lisäykset	385 681	13 767 195	385 681	13 767 195
Vähennykset	-5 137 839	-537 829	-5 092 098	-537 829
Siirrot erien välillä	-5 150 344	0	-5 150 344	0
Hankintameno 31.12.	113 342 046	123 244 549	113 250 124	123 106 886
Kirjanpitoarvo 31.12.	113 342 046	123 244 549	113 250 124	123 106 886
MUUT SAAMISET/ SJOITUKSET	2004	2003	2004	2003
Hankintamenot l.l.	205 455	205 455	192 000	192 000
Hankintameno 31.12.	205 455	205 455	192 000	192 000
Kirjanpitoarvo 31.12.	205 455	205 455	192 000	192 000
SJOITUKSET YHTEENSÄ	113 547 501	123 450 004	372 394 942	381 395 824

11. SELVITYS OMAISUUTEEN KOHDISTUVISTA INVESTOINTIAVUSTUKSISTA, EUR

TILIRYHMÄ	Tilikausi	Avustus	Tasearvo 31.12.
Rakennukset ja rakennelmat	1999	1 669 992	
Rakennukset ja rakennelmat	2000	1 782 151	
Rakennukset ja rakennelmat	2001	378 262	
Rakennukset ja rakennelmat	2002	2 511 197	
Rakennukset ja rakennelmat	2003	3 052 188	
Rakennukset ja rakennelmat	2004	969 479	
Avustus yhteensä 1999–2004		10 363 269	258 154 135

Taseen vastattavaa koskevat liitetiedot

12. OMAN PÄÄOMAN ERIEN LISÄYKSET JA VÄHENNYKSET, EUR

	Konserni		Liikelaitos	
PERUSPÄÄOMA	2004	2003	2004	2003
Peruspääoma l.l.	672 751 706	672 751 706	672 751 706	672 751 706
Osakepääoma 31.12.	672 751 706	672 751 706	672 751 706	672 751 706
MUU OMA PÄÄOMA	2004	2003	2004	2003
Muu oma pääoma l.l.	1 928 545 386	1 928 545 386	1 928 545 386	1 928 545 386
Vastikkeettomat käyttöom.luovutukset	2 016 876	0	2 016 876	0
Muu oma pääoma 31.12	1 930 562 262	1 928 545 386	1 930 562 262	1 928 545 386
EDELLISTEN TILIKAUSIEN VOITTO	2004	2003	2004	2003
Edellisten tilikausien voitto l.l.	389 297 163	288 817 151	412 122 599	306 438 512
Tilikauden 2003 tuloksen siirto	108 890 606	131 480 013	113 557 244	136 684 087
Tuloutus VM:lle	-31 000 000	-31 000 000	-31 000 000	-31 000 000
Edellisten tilikausien voitto 31.12.	467 187 769	389 297 163	494 679 843	412 122 599

TILIKAUDEN VOITTO	2004	2003	2004	2003
Tilikauden voitto 31.12.	115 546 720	108 890 606	119 804 947	113 557 244
Oma pääoma yhteensä 31.12.	3 186 048 457	3 099 484 862	3 217 798 758	3 126 976 935

13. VIERAAN PÄÄOMAN ERÄT, EUR

	Konserni 2004	2003	Liikelaitos 2004	2003
PITKÄAIKAINEN				
Lainat valtiolta	1 513 349 369	1 664 752 882	1 513 349 369	1 664 752 882
Lainat rahoituslaitoksilta	472 907 785	341 948 181	470 355 731	340 000 000
Muut velat	2 170 094	2 125 094	2 170 094	2 125 094
YHTEENSÄ	1 988 427 248	2 008 826 157	1 985 875 194	2 006 877 976

	Konserni 2004	2003	Liikelaitos 2004	2003
LYHYTAIKAINEN				
Lainat valtiolta	151 403 512	74 434 282	151 403 512	74 434 282
Lainat rahoituslaitoksilta	8 284 357	839 339	7 035 573	0
Saadut ennakot	7 369 831	8 128 312	7 367 908	8 103 584
Investointien ostovelat	30 043 646	30 555 443	30 037 203	30 555 443
Ostovelat	13 904 642	13 247 519	12 836 333	12 240 322
Velat saman ll.konsernin yrityksille	0	0	120 717	74 734
Muut velat	811 493	1 787 591	639 582	1 650 045
Siirtovelat	2 705 349	2 072 648	2 511 483	1 812 141
YHTEENSÄ	214 522 831	131 065 134	211 952 312	128 870 552

14. PITKÄAIKASEEN VIERAASEEN PÄÄOMAAN SISÄLTÄVÄT VELAT, JOTKA ERÄÄNTYVÄT 31.12.2009 JÄLKEEN, EUR

	Konserni 2004	2003	Liikelaitos 2004	2003
VIERAAN PÄÄOMAN ERÄ				
Lainat valtiolta	756 331 808	1 059 138 833	756 331 808	1 059 138 833
Lainat rahoituslaitoksilta	401 452 540	292 864 178	400 713 438	292 665 678
YHTEENSÄ	1 157 784 348	1 352 003 011	1 157 045 246	1 351 804 511

15. SIIRTOVELKOKOIHIN SISÄLTÄVÄT ERÄT, EUR

	Konserni 2004	2003	Liikelaitos 2004	2003
SIIRTOVELAT				
Lomapalkkavelka	1 542 837	1 405 616	1 540 137	1 401 600
Muut siirtovelat	1 162 512	667 032	971 346	410 542
YHTEENSÄ	2 705 349	2 072 648	2 511 483	1 812 141

16. ERITTELY PAKOLLISIIN VARAUKSIIN MERKITYISTÄ ERISTÄ, EUR

	Konserni 2004	2003	Liikelaitos 2004	2003
Kiinteistöihin liittyvät varaukset	2 949 172	3 317 691	2 949 172	3 317 691
Riita-asiat ja oikeudenkäynnit	152 443	2 382 443	152 443	2 382 443
	3 101 615	5 700 134	3 101 615	5 700 134

Vakuudet ja vastuusitoumukset

17. VAKUUKSET JA VASTUUSITOUMUKSET, EUR

	Konserni 2004	2003	Liikelaitos 2004	2003
TAKAUKSET				
Takaukset tytäryhtiöiden puolesta	1 513 691	1 513 691	1 513 691	1 513 691

Tilinpäätöksen liitetiedot

KIINTEISTÖKIINNITYKSET	2004	2003	2004	2003
Kiinteistökiinnitykset	4 757 843	2 774 132	0	0
MUUT KIINNITYKSET	2004	2003	2004	2003
Muut kiinnitykset	472 103	469 785	0	0

VUOKRA/LEASINGVASTUUT	Konserni/Liikelaitos			
Vuonna 2005 erääntyvät leasingvastuut	178 731			
Vuoden 2005 jälkeen erääntyvät	137 334			

MUUT VASTUUT

Liikelaitos on hakeutunut arvonlisäverovelvolliseksi kiinteistöjen käyttöoikeuden luovuttamisesta. Verolliseen vuokraustoimintaan liittyen liikelaitos vähentää investointeihin sisältyvän arvonlisäveron tilitettävästä verosta. Investoinnit vuosina 2000–2004 ovat olleet 1609,8 milj.euroa ja vähennetty vero 338,3 milj. euroa. Vuokrasopimukset ovat pitkäaikaisia. Tytäryhtiöiden tekemien investointihankkeiden osalta alv-vastuuta on 3,81 milj. euroa.

Liikelaitos on tehnyt sitoumuksia, joista aiheutuu investointimenoja seuraavina vuosina yhteensä n. 262,3 milj.euroa.

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

18. HENKILÖSTÖ				
	Konserni		Liikelaitos	
HENKILÖSTÖN LUKUMÄÄRÄ*	2004	2003	2004	2003
Johto ja sisäinen tark.	3	3	3	3
Toimialat	56	54	56	54
Palveluyksiköt	71	67	71	67
Alueet	127	116	127	116
YHTEENSÄ	257	240	257	240
* henkilöstön lkm vuoden lopussa				
HENKILÖSTÖKULUT, EUR	Konserni		Liikelaitos	
	2004	2003	2004	2003
Palkat ja palkkiot				
Hallitus ja toimitusjohtaja	167 443	130 508	167 443	130 508
Muut palkat	9 685 056	8 684 269	9 440 982	8 381 786
Luontoisedut	87 943	63 689	87 943	63 689
Eläkekulut	1 899 904	1 878 855	1 891 459	1 868 501
Muut henkilösivukulut	479 049	430 593	475 961	427 341
YHTEENSÄ	12 319 395	11 187 914	12 063 788	10 871 825
Muut liitetiedot				

19. LIKELAITOKSEN HALLINNASSA OLEVAT ERI YHTIÖIDEN OSAKKEET

	Konserni		Liikelaitos	
OSUDET SAMAN KONSERNIN YRITYKSISSÄ	2004	2003	2004	2003
Osuudet saman liikelaitoksen yrityksissä	0	0	258 952 818	258 096 938
YHTEENSÄ	0	0	258 952 818	258 096 938
MUUT OSAKKEET JA OSUDET	2004	2003	2004	2003
Kiinteistöosakkeet	100 225 139	107 806 277	100 225 139	107 806 277
Asunto-osakkeet	12 052 566	14 375 180	11 967 412	14 243 872
Muut osakkeet ja osuudet	1 064 342	1 063 091	1 057 573	1 056 737
YHTEENSÄ	113 342 046	123 244 549	113 250 124	123 106 886

20. TIEDOT TYTÄRYRITYKSISTÄ

Konsernitilinpäätökseen yhdistellyt tytäryritykset:

	Kotipaikka	Osuus-% 31.12.04
Kiint. Oy Laippapuisto	Helsinki	100,00 %
Kiint. Oy Helsingin oikeus- ja poliisitalot	Helsinki	100,00 %
Kiint. Oy Kanavakatu 5-7	Helsinki	100,00 %
Kiint. Oy Koskikoivu	Tampere	100,00 %
Kiint. Oy Biokeskus 3	Helsinki	100,00 %
Kiint. Oy Viljatie 2	Helsinki	100,00 %
Kiint. Oy Rovaniemen oikeus- ja työvoimatalo	Rovaniemi	100,00 %
Kiint. Oy Unioninkatu 8	Helsinki	100,00 %
Kiint. Oy Turun Matintalo	Turku	100,00 %
Kiint. Oy Tikkurilan Kuriirinportti	Vantaa	100,00 %
Lahden oikeustalo Oy	Lahti	100,00 %
Kiint. Oy Altor	Nurmijärvi	100,00 %
Kiint. Oy Viikin Infokeskus	Helsinki	84,87 %
Kiint. Oy Kuopion Asemakatu 38-40	Kuopio	84,51 %
Kiint. Oy Ratamestarinkatu 9	Helsinki	83,68 %
Kiint. Oy Turun Uudenmaankatu 14	Turku	82,78 %
Kiint. Oy Euran virastotalo	Eura	82,62 %
Kiint. Oy Mansikkalan virastotalo	Imatra	81,54 %
Kiint. Oy Helsingin Biokeskus 1	Helsinki	79,30 %
Kiint. Oy Mittarinne	Ikaalinen	78,40 %
Kiint. Oy Mäntän virastotalo	Mänttä	77,74 %
Kiint. Oy Äänekosken Torikatu 4	Äänekoski	77,53 %
Kiint. Oy Ylivieskan Vallesmanni	Ylivieska	76,09 %
Töölön urheilu- ja terveystalo Oy	Helsinki	74,55 %
Kiint. Oy Hämeenlinnan lyseonkulma	Hämeenlinna	74,50 %
Kiint. Oy Orimattilan virastotalo	Orimattila	72,99 %
Mäntyharjun virastokeskus Oy	Mäntyharju	72,47 %
Kiint. Oy Bioteknia	Kuopio	71,62 %
Kiint. Oy Alavuden virastotalo	Alavus	69,76 %
Kiint. Oy Forssan asemanpuisto	Forssa	69,39 %
Kiint. Oy Röyttä	Tornio	69,36 %
Kiint. Oy Arkadiankatu 24	Helsinki	68,13 %
Kiint. Oy Viitasaaren virastokeskus	Viitasaari	67,11 %
Kiint. Oy Häly	Rovaniemi	67,00 %
Kiint. Oy Kankaanpään virastokeskus	Kankaanpää	64,67 %
Kiint. Oy Muonion virastotalo	Muonio	63,14 %
Kiint. Oy Siilinkeskus	Siilinjärvi	57,55 %
Kiint. Oy Teljänriihi	Pori	57,45 %
Kiint. Oy Karttulan valtioneito	Karttula	56,43 %
Kiint. Oy Laihian virastokeskus	Laihia	53,94 %
Kiint. Oy Kokemäentorin virastotalo	Kokemäki	52,87 %
Kiint. Oy Naantalin virastotalo	Naantali	52,24 %
Lieksan Virastotalo Oy	Lieksa	52,02 %
Kiint. Oy Valkeakosken virastotalo	Valkeakoski	50,74 %
Kiint. Oy Vammalan virastotalo	Vammala	50,50 %

Tytäryritykset, joita ei yhdistelty konsernitilinpäätökseen:

Kiint. Oy Otavan Antinhovi	Mikkeli MLK	100,00 %
Kiint. Oy Espoon Mäkkylä	Espoo	100,00 %
Kiint. Oy Kuopion Studentia	Kuopio	56,23 %
Kiint. Oy Ict-talo	Turku	55,57 %

Tilinpäätöksen liitetiedot

21. TIEDOT YHTIÖISTÄ, JOIDEN OSAKKEISTA LIIKELAITOKSEN HALLINASSA ON MERKITTÄVÄ OSUUS

Kiinteistöosakeyhtiön nimi	Kotipaikka	Osakkeiden lukumäärä	Senaatti-kiinteistöjen osuus	%*Oma pääoma 31.12.2003	*Tilikauden tulos	
Kiint. Oy Arctic Centre	Rovaniemi	88	44	50,00%	9 402 665	-405 107
Kiint. Oy Biocity	Turku	22 654	11 311	49,93%	44 908 994	0
Kiint. Oy Oulun Kuvernööri	Oulu	9 826	4 566	46,46%	554 608	-3 180
As. oy Asulantie	Alavus	20 000	9 263	46,32%	220 237	95
Kiint. Oy Antti Korpintie	Helsinki	1 390	630	45,32%	282 780	30 170
Kiint. Oy Limingan Liikekeskus	Liminka	660 000	296 604	44,94%	1 303 852	-8 497
Kiint. Oy Klubinkulma	Kemi	10 000	4 432	44,32%	533 239	5 123
Kiint. Oy Jyväskylän Kalevankatu 10	Jyväskylä	3 683	1 598	43,39%	957 713	-12 004
Kiint. Oy Biokeskus 2	Helsinki	10 000	4 290	42,90%	13 987 474	7
Kiint. Oy Kauppa-Suvanto	Joensuu	13 737	5 787	42,13%	2 225 579	27 879
Kiint. Oy Otatalo	Espoo	1 500	630	42,00%	1 415 535	-3
Kiint. Oy Ahola	Posio	30 545	12 320	40,33%	1 725 064	-4 815
Kiint. Oy Hangan kirjasto- ja virastotalo	Hanko	150	60	40,00%	3 950 527	-4 651
Virtain virastotalo Oy	Virrat	4 073	1 629	40,00%	2 754 190	5 017
Kiint. Oy Haapajärven Virastokeskus	Haapajärvi	5 871	2 317	39,47%	2 471 308	-33 209
Kiint. Oy Klemetinkaari	Vaasa	3 000	1 143	38,10%	806 598	45 766
Kiint. Oy Haukiputaan Virastoliiketalo	Haukipudas	2 267	856	37,76%	3 575 792	-4 762
Kiint. Oy Heimola	Helsinki	8 146	2 974	36,51%	895 327	-26 775
Kiint. Oy Laukaan virastositydän	Laukaa	3 485	1 269	36,41%	4 637 846	2 364
Kiint. Oy Kuopion Kirjatalo	Kuopio	13 821	5 018	36,31%	3 677 122	2 791
Kiint. Oy Jyväskylän Ilmarisenkatu 7-9	Jyväskylä	3 680	1 328	36,09%	658 068	59
Kiint. Oy Kannuksen virastotalo	Kannus	20 000	6 942	34,71%	1 632 342	1 640
Kiint. Oy Cubile	Helsinki	1 500	500	33,33%	1 946 984	0
Vihdin Linjatalo Oy	Vihti	18 890	6 051	32,03%	883 603	11 200
Otaniemen Pankkitalo Oy	Espoo	6 860	2 170	31,63%	349 814	-1 141
Kiint. Oy Juankosken virastotalo	Juankoski	270	82	30,37%	4 878 111	-7 648
As. Oy Espoon Kartanontanhua	Espoo	10 000	2 657	26,57%	4 052 624	-6 021
Kiint. Oy Ilomantsin virastotalo	Ilomantsi	7 997	2 078	25,98%	5 649 162	14 912
Kiint. Oy Kolarin hallinto- ja toimintak.	Kolari	6 336	1 635	25,80%	1 623 682	-721
Kiint. Oy F-Medi	Tampere	21 600	5 327	24,66%	18 199 606	-97 805
Kiint. Oy Ylöjärven Virastokeskus	Ylöjärvi	2 865	706	24,64%	1 614 399	-901
Kiint. Oy Lapinlahden Virastokeskus	Lapinlahti	2 261	543	24,02%	2 928 199	-2 273
Kiint. Oy Riihimäen Tempelikatu 10	Riihimäki	100 000	23 820	23,82%	4 807 193	-10 320
Kiint. Oy Haapaniemenkatu 7-9	Helsinki	45 360	9 983	22,01%	15 315 568	0
As Oy Kiholinn	Helsinki	1 000	203	20,30%	3 277 594	14
Kiint. Oy Turun kasarmialue	Turku	1 000	200	20,00%	169 998	0

* Tiedot vuoden 2003 tilinpäätöksestä

Hallituksen esitys voiton käyttämisestä

Hallitus esittää, että tilikauden voitosta 119 804 947,18 euroa tuloutetaan voiton tuloutuksena valtiolle 32 200 000,00 euroa ja jäännös 87 604 947,18 euroa siirretään edellisten tilikausien voiton/ tappion tilille.

Helsingissä 20. päivänä maaliskuuta 2005

Tapani Erling
puheenjohtaja

Pertti Rantanen

Marianne Stenius

Eero Lavonen

Arja Virtanen

Aulis Kohvakka
toimitusjohtaja

Tilintarkastuskertomus valtioneuvostolle

Olemme tarkastaneet Senaatti-kiinteistöjen hallinnon, kirjanpidon ja tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2004. Liikelaitoksen hallituksen ja toimitusjohtajan laatima tilinpäätös sisältää toimintakertomuksen sekä konsernin ja emoyhteisön tuloslaskelman, taseen ja liitetiedot. Suorittamamme tarkastuksen perusteella annamme lausunnon tilinpäätöksestä ja hallinnosta.

Tilintarkastus on suoritettu hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Kirjanpitoa sekä tilinpäätöksen laatimisperiaatteita, sisältöä ja esittämistapaa on tällöin tarkastettu riittävässä laajuudessa sen toteamiseksi, ettei tilinpäätös sisällä olennaisia virheitä ja puutteita. Hallinnon tarkastuksessa on selvitetty liikelaitoksen hallituksen jäsenten sekä toimitusjohtajan toiminnan lainmukaisuutta liikelaitoslain sekä Senaatti-kiinteistöjä koskevan lain perusteella.

Lausuntonamme esitämme, että:

- Senaatti-kiinteistöjen hallintoa on hoidettu liikelaitoslain ja Senaatti-kiinteistöä koskevan lain sekä eduskunnan, valtioneuvoston ja valtiovarainministeriön päätösten mukaisesti;
- tilinpäätös on laadittu tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti ja tilinpäätös, konsernitilinpäätös ja toimintakertomus antavat oikeat ja riittävät tiedot tilikauden toiminnasta, taloudesta, taloudellisesta kehityksestä ja taloudellisista vastuista;
- Senaatti-kiinteistöjen sisäinen valvonta ja tarkastus on järjestetty asianmukaisesti.

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista.

Helsingissä 24. päivänä maaliskuuta 2005

ERNST & YOUNG OY
KHT-yhteisö

Tuija Korpelainen, KHT

Jari Sanaskoski, JHTT

www.senaatti.fi